

ВІДМІННІСТЬ МІЖ МАРКУВАННЯМ ОРГАНІЧНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

255

В.В. Касянчук, д.вет. наук, професор
О.М. Бергілевич, д.вет. наук, професор
Сумський національний аграрний університет
А.М. Марченко, головний спеціаліст
управління ветеринарної медицини у
Білоцерківському районі Київської області

Виробники харчових продуктів мають добровільне бажання вдосконалювати виробництво продовольчої сировини та харчових продуктів, що в основному стосується покращення їх якості та безпечності. Так, наприклад, виробники виготовляють продукти під маркою вищої якості. Це стосується маркування органічної продукції та екологічного маркування ЄС. Основним способом інформування споживачів про категорію продукту є маркування. Маркування повинно бути чесним та правдивим і виробники харчових продуктів, які наносять певне маркування, повинні дотримуватись харчового законодавства. Зелена книга ЄС передбачає для виробників харчових продуктів зобов'язання захисту маркування, яке повинне бути відповідним чином зареєстрованим. Зареєстроване екологічне чи органічне маркування забезпечує захист інтелектуальної власності та дає змогу ідентифікувати виробників продукції особливої технології виробництва, вирощування, чи продажу оригінального продукту. На сучасному ринку харчових продуктів існує два види маркування, що дуже подібні за своїм значенням для розуміння споживачів, проте ці види маркування не завжди ними тотожно розрізняються. Але все ж таки, ці два види маркування мають суттєві відмінності, і це необхідно роз'яснювати споживачам, а також тим виробникам, які започатковують органічне або екологічне виробництво. Слід також зазначити, що вітчизняні виробники харчових продуктів та споживачі не мають чіткого розуміння сутності екологічного та органічного маркування. В класичному варіанті як екологічне, так і органічне маркування є інструментом маркетингу та засобом для інформування споживачів про екологічні або органічні особливості виробництва продукції. Ці види маркування мають важливе значення для просування продукції на міжнародні ринки. Споживачі в розвинених країнах бажають бачити маркування продукції під загальною торговою маркою, такою як, наприклад, органічна продукція [1, 2, 3, 4].

За останні десять років, згідно статистичної звітності, спостерігається стійке збільшення чисельності споживачів, які бажають купувати ті харчові продукти, що відносяться до органічних.

На деякі органічні продукти попит навіть перевищує пропозицію. Для гарантування відповідності органічних харчових продуктів в чинному в європейському харчовому законодавстві створена система відповідності стандартів на органічну продукцію.

Екологічне маркування стає все більш дієвим засобом для отримання «зеленого коридору» для продукції, що маркована екологічним знаком ЄС і яка має статус «зеленої продукції». «Зелена продукція» відрізняється незначним впливом на оточуюче середовище в усіх ланках її життєвого циклу. Слід зазначити, що як органічне, так і екологічне виробництво є добровільним [1, 2, 4]. Але не дивлячись на те, що на полицях магазинів з'явилася як органічна, так і екологічна продукція, більшість споживачів не може відрізнити її між собою. Проведення аналізу існуючих даних щодо вимог до маркування екологічної та органічної продукції на даний час є актуальним для отримання об'єктивних даних щодо ідентифікування цих двох видів маркувань. Тому метою даної роботи є встановлення основних ідентифікаційних ознак, що характеризують продукцію з органічним та екологічним маркуванням.

Маркування органічної продукції. Органічний продукт – це продукт харчування, вироблений в результаті ведення сертифікованого органічного виробництва з використанням речовин та процесів природного походження, що поєднує в собі найкращі практики з огляду на збереження природного навколишнього середовища, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, належного утримання тварин, відновлення родючості ґрунтів тощо. Щоб не втратити довіру споживачів та виправдати високу вартість органічної продукції, фермери-виробники органічної сировини та виробники органічних харчових продуктів повинні дотримуватись всіх вимог до органічного виробництва. Відповідність органічного маркування суворо контролюється з боку держави. Зареєстрована власна марка не може бути використана в аналогічних продуктах, навіть за умови супроводження її іншими словами чи позначеннями, а також не можливо використовувати зареєстровану торгову марку в перекладі на іншу мову, щоб використовувати зареєстровану власну торгову марку. В Україні існує сертифікаційний орган «Органік Стандарт», створений в 2007 році. Щоб називатися органічними, не менше ніж 95% сільськогосподарських інгредієнтів, що входять до складу продукту, повинні мати органічне походження. Лише ті складники, що перелічені в додатку IX до Постанови 889/2008 можуть використовуватись в необмеженій кількості. Для пакування органічної продукції можуть використовуватися пакувальні матеріали, що

дозволені до використання для харчових продуктів. Перевагу необхідно надавати найбільш екологічним пакувальним матеріалам та тим, що придатні для повторної переробки. При зберіганні продуктів необхідно дотримуватись вимог ідентифікації партій і запобігати будь-якому змішуванню з продуктами і/або речовинами, які не відповідають правилам органічного виробництва.

Екологічне маркування. Мета екологічного маркування полягає в тому, щоб виробляти продукти з найменшим негативним впливом на оточуюче середовище та надавати споживачу точне інформування про це виробництво. Екологічне маркування – це комплекс даних екологічного характеру про продукцію, процес або послугу у вигляді тесту, окремих графічних кольорових символів (умовних позначень) і їх комбінацій. Він наноситься залежно від конкретних умов безпосередньо на виріб, упаковку (тару), табличку, ярлик (бирку), етикетку або в супровідну документацію та інформує споживача про екологічні властивості продукції. Деякі знаки прийняті на міжнародному і загальнонаціональному рівнях, але зустрічаються і власні знаки конкретних фірм [5].

Вимоги до екологічного маркування визначені рядом стандартів серії ISO 14000. Ці стандарти спрямовані на те, щоб знизити невизначеність у відношеннях між виробником й споживачем та підвищити рівень довіри до маркування екологічним знаком ЄС. Також зазначені стандарти мають на меті покращити екологічні показники та знизити навантаження на довкілля на стадіях життєвого циклу, включаючи виробництво, використання, утилізацію продукції та пакування. Основні принципи екологічного маркування визначені в ISO 14020:1998. В цьому стандарті зазначається, що екологічне маркування повинне бути правдивим та не вводити споживачів в оману. Крім того, екологічне маркування має базуватися на об'єктивних критеріях та методах оцінки. В той же час, екомаркування ЄС не допускає таких формулювань як: «екологічно чистий», «не наносить шкоди оточуючому середовищу», тощо [1, 2, 3, 4].

Існуючі види екологічного маркування за інформацією, яку вони представляють, можна поділити на 2 основні групи:

- містять інформацію про екологічність продукції в цілому, на основі врахування всього життєвого циклу її виробництва;
- містять інформацію про екологічність окремих властивостей продукції (наприклад, можливість утилізації пакування з найменшим негативним впливом на оточуюче середовище);

Екологічне маркування має також на меті надати можливість споживачам приймати усвідомлені рішення стосовно вибору

продукції, що вироблена із застосуванням способів мінімального шкідливого впливу на довкілля. Залежність стану довкілля від рівня стабільності аграрного виробництва, а також виробництва харчових продуктів є важливими завданнями для вирішення в країнах Європи.

Таким чином, наразі більшість споживачів харчових продуктів в Україні ще не мають чіткого розуміння різниці між маркуванням продукції екологічним та органічним знаком. Передові виробники продовольчої сировини та харчових продуктів виробляють як органічну, так і екологічну продукцію, яка має особливі характеристики, що надають їй переваги перед продукцією, виготовленою за звичайною технологією. На даний час в усіх країнах світу найкращою за показниками якості та безпечності вважається органічна продукція. Екологічна продукція має переваги за показниками якості та безпечності перед продукцією, що виготовлена за звичайними технологіями, але вона виробляється з найменшим негативним впливом на довкілля.

Література

1. Касянчук В. В. Поширення і застосування основоположних принципів європейського співтовариства щодо належної гігієнічної практики на вітчизняних молочних фермах / В.В.Касянчук, М.П.Остапюк // Наук Вісник Львівського нац. ун-ту вет.мед.ім. С.З.Гжицького. – Львів: 2010. – том 12, № 4(46). – С. 73-77.

2. Касянчук В.В. Система охорони довкілля при виробництві молока / В.В.Касянчук, О.М.Бергілевич, М.Д.Кухтин // Роль в підвищенні технологічного рівня ефективності АПК України: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Тернопіль, 16-18.05.2012). – Тернопіль:Крок, 2012. – С. 194-197.

3. Сергиенко О. И. Основы теории экоэффективности / О. И.Сергиенко, под ред Рон Х. // – СПб.: СПбГУНиПТ, 2004. – 223 с.

4. Перелет Р.А. Гармонизация экологических стандартов (ГЭС II) / Р.А. Перелет, Я.П. Молчанова, Е.В. Пашков и др. // Россия. Заключительный технический отчет. Блок 5. Экологическая сертификация и маркировка. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.iprc-russia.org

5. Регламент Європейського Парламенту і Ради ЄС від 25 листопада 2009 р 66/2010про знак екологічного маркування ЄС (Regulation (EC) No 66/2010 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the EU Ecolabel)